

Українська інженерно-педагогічна академія

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті проаналізовано ключові особливості впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу на вітчизняних підприємствах в умовах постіндустріального суспільства. Розглянуто основні підходи до вибору методів стратегічного аналізу, які дозволяють здійснювати оцінку діяльності підприємства у стратегічному аспекті з урахуванням необхідності інноваційних змін. Визначено, що стратегічний аналіз, з позиції використання інноваційного методичного апарату на підприємстві, повинен бути спрямований на виявлення і вивчення факторів, що впливають на формування, розвиток і реалізацію інноваційного потенціалу підприємства з метою визначення ступеня використання інноваційних можливостей. Систематизовано фактори, які впливають на ефективність відбору та впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, інноваційні методи, стратегія, аналіз, стратегічний аналіз, фактори.*

Вступ

В сучасних складних умовах розвитку постіндустріального суспільства особливим чином загострюється проблема проведення ефективної та об'єктивної оцінки діяльності підприємства з позиції реалізації його стратегічних цілей та завдань. Окремий інтерес викликає питання впровадження інноваційних методів оцінки та стратегічного аналізу, що зумовлено значною мінливістю зовнішнього середовища та стрімким розвитком постіндустріального суспільства на тернах діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Доречно зауважити, що одним із важливих елементів оцінки та аналізу інноваційної діяльності та розвитку підприємства є аналіз факторів, які на нього впливають. Інформація про сутність факторів, їх характер, особливості впливу необхідна для формування і реалізації раціональних управлінських рішень щодо впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу діяльності вітчизняних підприємств.

1. Формулювання проблеми

Огляд і аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що більшість праць на інноваційну тематику містять результати досліджень впливу факторів на ефективність інноваційної діяльності, проте дослідження, присвячені виключно впливу факторів на вибір та впровадження інноваційних методів аналізу та оцінки мають недостатньо глибокі науково обґрунтовані результати.

Зокрема у своїх працях А. Амоша [1], О. О. Маслак та К. О. Дорошкевич [2] наголошують на позитивних та негативних факторах, які впливають на інноваційну діяльність підприємств України. А. В. Череп [3], Л. Ф. Чумак [4] аналізують проблеми та пріоритети розвитку інноваційної діяльності та впровадження інновацій у сучасних умовах. Окремим питанням вибору та використання методів стратегічного аналізу присвячені праці Є. П. Іл'їної та І. П. Сініцина [5].

Недостатність науково-теоретичного обґрунтування питання визначення факторів впливу на методи стратегічного аналізу особливим чином підкреслюють існування проблеми наукового обґрунтування підходів до вибору інноваційних методів стратегічного аналізу та факторів впливу на результативність їх впровадження. Тому питання вибору і класифікації факторів є актуальними і потребують дослідження.

Це зумовило висунення мети дослідження, яка полягає в систематизації факторів впливу на ефективність відбору та впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу як складової науково-теоретичного обґрунтування практичних особливостей впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу діяльності підприємства.

Визначаючи стратегічні напрямки функціонування підприємства, не-

обхідно виявляти і розглядати можливості зниження витрат з урахуванням дії факторів, які впливають на ефективність стратегічного аналізу. У результаті виконання такого дослідження можливо сформулювати методичні рекомендації для керівників підприємств щодо формування і реалізації управлінських рішень в умовах реалізації інновацій.

2. Вирішення проблеми

В сьогочасних умовах більшість вітчизняних підприємств, які реалізують інновації та намагаються впровадити у практичну діяльність методи стратегічного аналізу їх реалізації, мають проблему невідповідності використовуваної організаційної структури управління системи цілей підприємства і завданням щодо забезпечення інноваційного розвитку. Це викликає необхідність конкретизації сутності понять інновація, інноваційна діяльність, інноваційні методи стратегічного аналізу та систематизації факторів впливу на них.

Інноваційна діяльність промислових підприємств – це процес, який спрямовано на реалізацію результатів завершених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий або вдосконалений продукт, новий або вдосконалений технологічний процес, а також супутні наукові дослідження і розробки [6].

Доцільно зауважити, що метод стратегічного аналізу, як й інших прикладних економічних дисциплін, базується на певній сукупності загальнонаукових і власних (прикладних) методичних прийомів, які потребують постійного удосконалення та систематичного оновлення у відповідь на стрімкість впровадження інноваційних змін на підприємстві на окремих галузях економіки.

У процесі проведення стратегічного аналізу виникає необхідність застосування різних прикладних прийомів, які залежно від об'єктів дослідження можна об'єднати у 7 груп:

- 1) стратегічний аналіз макрооточення підприємства;
- 2) стратегічний аналіз безпосереднього оточення (галузі і конкуренції);
- 3) стратегічний аналіз організації;

- 4) стратегічний аналіз продукту;
- 5) стратегічний фінансовий аналіз;
- 6) стратегічний інвестиційний аналіз;
- 7) аналіз стратегії та прийняття стратегічних рішень.

Існуючий методичний апарат виявлення світових та вітчизняних тенденцій розвитку науки і техніки у напрямку відбору інноваційних методів стратегічного аналізу діяльності підприємства, які слід прийняти до уваги з позиції впровадження, дає змогу зосередити увагу на таких підходах:

1. Підхід на основі результатів структурно-морфологічного аналізу, який спрямовано на фіксацію появи принципово нових розробок (ідей, технічних рішень і т.п.), що дозволяє обґрунтовано формувати методичний апарат стратегічного аналізу з позиції інноваційності.

2. Підхід на основі визначення характеристик публікаційної активності, який дає можливість пропонувати коректні рекомендації з формування шляху впровадження інноваційних методів з позиції вчених-економістів.

3. Підхід, що базується на виявленні патентів-аналогів. Його суть полягає в тому, що фірми патентують за кордоном тільки ті ідеї, які мають практичну значимість, тому, виявляючи напрямки, в яких потужність патентів-аналогів зростає швидше, вдається тим самим встановлювати спрямованість діяльності провідних фірм в розвитку інноваційного потенціалу.

Доречно зауважити, що виділення зазначених підходів підкреслює значимість обґрунтування факторів впливу на ефективність впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу на вітчизняних підприємствах.

В економічній енциклопедії фактор розглядають як істотне об'єктивне причинне явище або процес у виробництві, під впливом якого змінюється рівень його ефективності [7].

На думку О. Кузьміна фактори впливу на перебіг та результат стратегічного аналізу поєднуються в декілька груп [8]:

- законодавчі – формують правову основу інноваційного розвитку підприємств в Україні на основі системи законних та підзаконних актів, вони визначають механізми здійснення інноваційної діяльності, розвитку і поширення інновацій, проведення реформ промисловості із застосуванням інновацій у виробництві та управлінні тощо. Політичні фактори здійснюють вплив на конкурентне середовище промисловості, впливають на полі-

тичні погляди людей, які знаходять своє вираження у діяльності та прийнятті управлінських рішень щодо інноваційного розвитку промисловості;

- організаційно-управлінські – здійснюють вплив через інституційно-управлінські та інституційно-організаційні зміни в інноваційній сфері, управлінські фактори характеризують структуру та ефективність системи управління промисловістю та інноваційною діяльністю промислових підприємств;

- фінансово-економічні – визначають особливості здійснення інноваційної діяльності підприємств з позицій грошово-кредитних, бюджетно-податкових, амортизаційних важелів інноваційного розвитку. До таких варто віднести податкові пільги для підприємств; банківське кредитування; страхування інноваційних ризиків; функціонування фінансово-промислових груп;

- техніко-технологічні – здійснюють вплив на технічні та технологічні сторони інноваційної діяльності промислових підприємств;

- соціальні – відділяють вплив соціальних наслідків інноваційного розвитку. Дані фактори впливають, з одного боку, на ринок робочої сили, на споживачів інноваційної промислової продукції та попит на неї, умови праці, що призводять до інноваційного розвитку промисловості, з іншого – на зняття соціальної напруги в суспільстві;

- екологічні – визначають вплив інноваційних продуктів на довкілля в процесі інноваційної діяльності підприємств;

- гуманітарні – впливають на інноваційний розвиток через ступінь освіченості населення, рівень знань і науки в країні;

- інформаційні – визначають особливості інноваційного розвитку підприємств на основі використання інформаційних ресурсів. Група інформаційних факторів включає відомості про інноваційні розробки, інформацію про інвестиційні та інноваційні програми і проекти.

В окрему групу, на думку Джеппарова З.Р., доцільно виділити соціально-психологічні чинники, серед яких є наведений опір змінам, який виникає внаслідок відсутності кваліфікованого персоналу і може привести до зміни статусу новаторів, страху невизначеності, боязні покарання в разі невдачі, небажання змінювати традиційні способи діяльності, стереотипи поведінки [9].

Аналіз напрацювань вітчизняних та закордонних вчених у напрямку визначення факторів впливу на вибір та ефективність впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу діяльності підприємства дає можливість виділення ключових, на нашу думку, факторів, які особливим чином можуть бути реально ураховані підприємствами в умовах розвитку постіндустріального суспільства (рис.1).

З огляду на вищезазначене, необхідно відзначити, що стратегічний аналіз шляхом використання інноваційного методичного апарату на підприємстві повинен бути спрямований на виявлення і вивчення факторів, що впливають на формування, розвиток і реалізацію інноваційного потенціалу підприємства з метою визначення ступеня використання інноваційних можливостей, і на цій основі зробити висновок про рівень всебічного адаптивного розвитку підприємства.

Висновки

Сьогочасний стрімкий розвиток економічної теорії та науково-технічного прогресу вимагає постійного удосконалення практичних розробок щодо підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на вітчизняних підприємствах, що викликало необхідність проведення дослідження, у результаті якого систематизовано фактори впливу на ефективність відбору та впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу як складової науково-теоретичного обґрунтування практичних особливостей впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу діяльності підприємства.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що всі фактори постійно впливають як на інноваційний та стратегічний розвитки підприємства загалом, так і на процес та ефективність оцінювання і аналізу діяльності підприємства в стратегічному та інноваційному аспектах. Змінним є лише характер впливу того чи іншого фактора. Так, в умовах достатності ресурсів підприємства, розвинутої інфраструктури, сприяння органів державної влади можуть скластися сприятливі умови для інтенсивного впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу діяльності та розвитку підприємств в умовах постіндустріального суспільства.

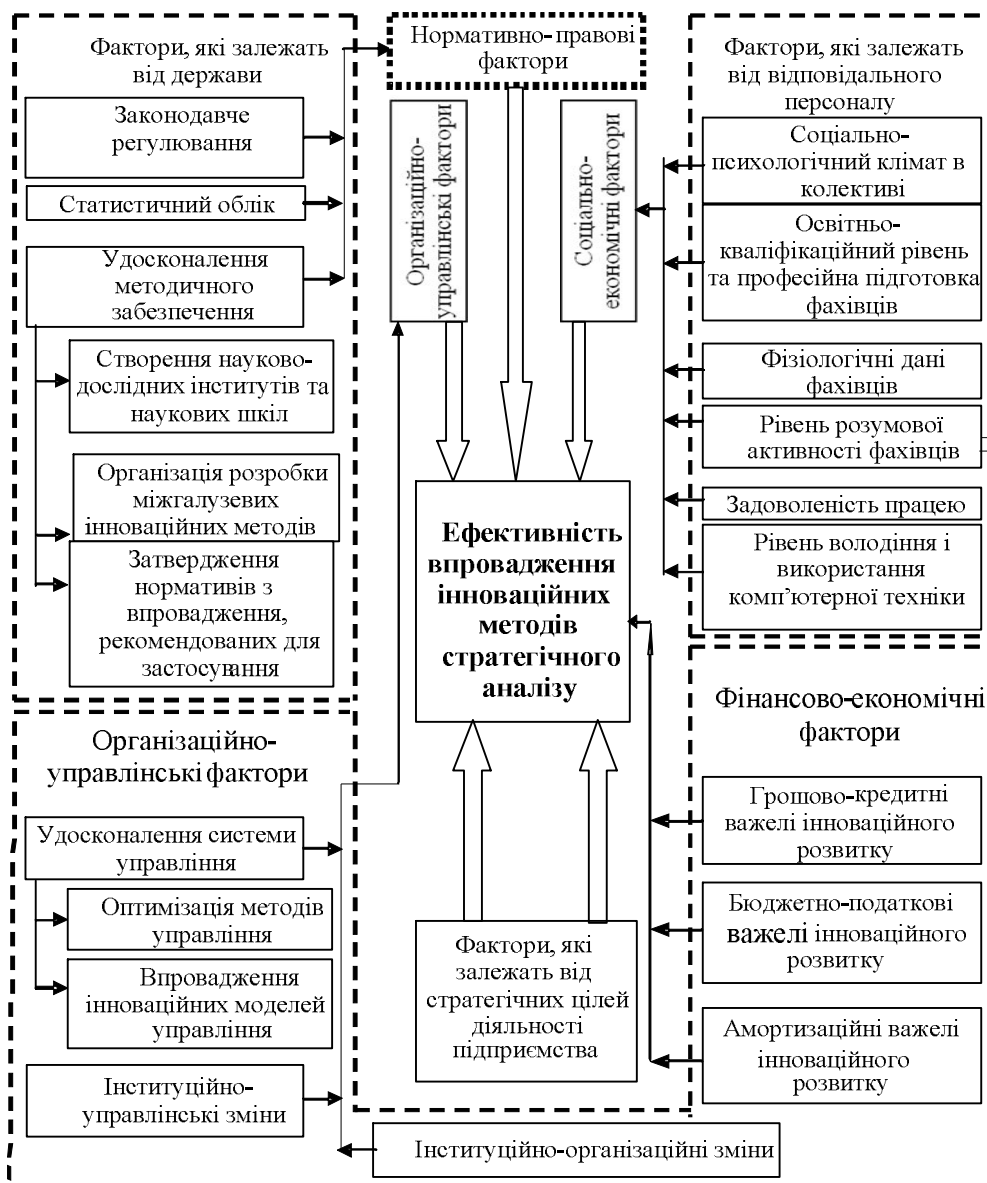

Рис. 1. Класифікація факторів, які впливають на ефективність впровадження інноваційних методів стратегічного аналізу

Література

1. Амоша, А. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення [Текст] / А. Амоша // Економіст. – 2005. – № 6. – С. 28 – 32.
2. Маслак, О. О. Чинники впливу на інноваційну діяльність промислових підприємств [Текст] / О. О. Маслак, К. О. Дорошкевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.8. – С. 269 – 274.
3. Череп, А. В. Розвиток інноваційної діяльності в Україні в сучасних умовах [Електронний ресурс] / А. В. Череп, С. І. Васильєва // Ефективна економіка. – 2010. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=134>. – 9.02.2010.
4. Чумак, Л. Ф. Інноваційна діяльність підприємства в сучасних умовах [Текст] / Л. Ф. Чумак // Бізнес Інформ. – 2012. – № 12. – С. 209 – 212.
5. Модели и методы аналитической поддержки принятия решений стратегического управления [Текст] / Е. П. Ильина, И. П. Синицын, О. А. Слабостицкая, Т. Л. Яблокова // Проблемы програмування. – 2012. – № 2-3. – С. 270 – 280.
6. Скрипко, Т. О. Інноваційний менеджмент [Текст] : підручник / Т. О. Скрипко. – К. : Вид-во "Знання", 2011. – 423 с.
7. Економічна енциклопедія [Текст] : у 3 т. Т. 3 / відп. ред. С. В. Мочерний. – К. : Академія, 2002. – 952 с.
8. Кузьмін, О. Фактори інноваційного розвитку підприємств [Електронний ресурс] / О. Кузьмін, Т. Кужда. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11391. – 10.04.2014.
9. Дзеппарова, З. Р. Системо утворюючі фактори інноваційного розвитку [Електронний ресурс] / З. Р. Дзеппарова // Культура народів Причорномор'я. – 2010. – № 177. – С. 67-69. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/36075/14-Dgepparova.pdf?sequence=1>. – 10.04.2014.

Надійшла до редакції 10.04.2014, розглянута на редколегії 19.05.2014

Рецензент: д-р екон. наук, проф., завідувачий кафедрою економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання **В. В. Прохорова**, Українська інженерно-педагогічна академія, Харків.

ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ ПРАКТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ СТРАТЕГИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

А. В. Фоменко

В статье проанализированы ключевые особенности внедрения инновационных методов стратегического анализа на отечественных предприятиях в условиях постиндустриального общества. Рассмотрены основные подходы к выбору методов стратегического анализа, которые позволяют осуществлять оценку деятельности предприятия в стратегическом аспекте с учетом необходимости инновационных изменений. Определено, что стратегический анализ, с позиции использования инновационного методического аппарата на предприятии, должен быть направлен на выявление и изучение факторов, влияющих на формирование, развитие и реализацию инновационного потенциала предприятия с целью определения степени использования инновационных возможностей. Систематизированы факторы, влияющие на эффективность отбора и внедрения инновационных методов стратегического анализа.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационные методы, стратегия, анализ, стратегический анализ, факторы.

THEORETICAL BASIS OF PRACTICAL IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE FEATURES METHODS OF STRATEGIC ANALYSIS OF THE COMPANY

A. V. Fomenko

The article analyzes the key features of the implementation of innovative methods of strategic analysis on domestic enterprises in the post-industrial society. The basic approaches to the selection of strategic analysis methods that allow assessment of the company in a strategic aspect, taking into account the need for innovative changes. Defined, that strategic analysis, wich based on innovatively using methodical apparatus in the enterprise, must be directed to identify and study of factors that affect the formation, development and implementation of innovative potential of the company to determine the extent of use of innovative opportunities. The factors influencing the efficiency of selection and implementation of innovative strategic analysis.

Key words: innovation, innovative, strategy, analysis, strategic analysis, factors.

Фоменко Анна Володимирівна – канд. екон. наук, ст. викл. каф. економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання факультету економічних, управлінських та освітніх технологій, Українська інженерно-педагогічна академія, Харків.